

Već sada treba razmišljati o turističkoj prezentaciji atraktivnog obrambenog kaštela

Za financiranje trogodišnjeg programa sanacije, do 2015. godine, Ministarstvo je predvidjelo nešto više od 1,5 milijuna kuna, od čega u ovoj godini 645 tisuća. Istarska županija izdvojila je 50 tisuća kuna. Projekt je kandidiran i na natječaj Regije Veneto, a odobri li se traženih 70.000 eura, moglo bi to dodatno ubrzati radove

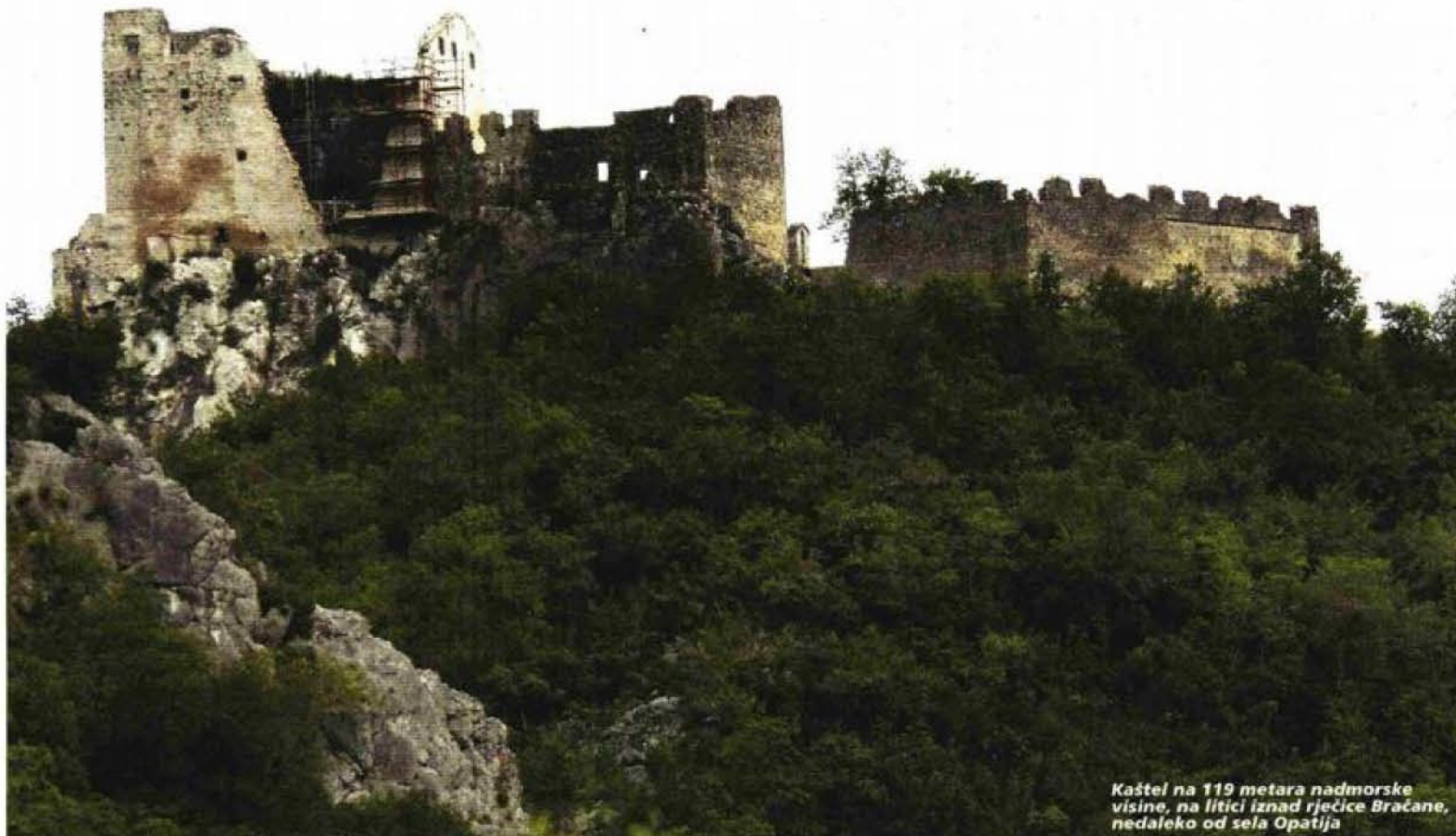
NAPISALA I SNIMILA
Gordana ČALIĆ ŠVERKO

OPATIJA - Pravo prve bračne noći (ius primae noctis) što su je seoske nevjeste morale ustupiti svojim gospodarima, priče o zakopanom blagu, o izrabljivanju i zlostavljanju seljaka, samo su dio narodne predaje koja se poput paukove mreže stoljećima plela oko tisućljetnog kaštela Petrapilosa. Impozantna utvrda na 119 metara nadmorske visine, na litici iznad rječice Bračane, nedaleko od sela Opatija, oduvijek je privlačila pažnju i golicala maštu prolaznika, a u budućnosti bi mogla postati prava turistička atrakcija, uvjereni su i u Gradu Buzetu. Razgledavanje kaštela sada je moguće na vlastitu odgovornost, a za koju godinu povijesni kompleks u cijelosti će biti dostupan turistima.

Na vlastitu odgovornost

Mogućnosti su velike, a takvi su i naši planovi. Cilj programa sanacije je zaštita kaštela Petrapilosa od daljnjeg propadanja, prvenstveno stoga da ga posjetitelji mogu sigurno obilaziti, ali i da se u njemu mogu odvijati različiti programi. Građevinski radovi, sanacija i rekonstrukcija pojedinih dijelova kaštela trebali bi biti dovršeni 2016. godine, a preostaje urediti dio vanjskog dvorišta gdje će se još provoditi arheološka istraživanja, kaže dogradonačelnica Buzeta Ana Pernić.

U tisućljetno zdanje zadnjih deset godina uloženo je nekoliko milijuna kuna, većinom iz proračuna Ministarstva kulture koje od početka kontinuirano financijski prati sanaciju. Za financiranje trogodišnjeg programa, od 2013. do 2015., Ministarstvo je predvidjelo nešto više od 1,5 mi-

Kaštel na 119 metara nadmorske visine, na litici iznad rječice Bračane, nedaleko od sela Opatija

Razgledavanje kaštela za sada je moguće na vlastitu odgovornost

“Na kruništima zidova brojna su napuknuća, osipa se zidna masa i vezivo, što ukazuje na ozbiljne statičke probleme koji iziskuju hitne sanacijske zahvate.”
Karmen Medica i Ana Pernić

Sanirana crkvića sv. Marije Magdalene

Prvi sanirani objekt bila je ruševna crkvića sv. Marije Magdalene iz razdoblja između 11. i 13. stoljeća. Nalazi se uz sjeverni vanjski obrambeni bedem kaštela, a sanacija je trajala od 1999. do 2003. godine.

Crkvića uz sjeverni vanjski obrambeni bedem

lijuna kuna, od čega u ovoj godini 645 tisuća. Istarska županija izdvojila je 50 tisuća kuna. Projekt je kandidiran i na natječaj Regije Veneto, a odobri li se traženih 70.000 eura, moglo bi to dodatno ubrzati radove.

Utvrda se sastojala od glavne kule, palasa kao stambene zgrade, unutar-njeg i vanjskog dvorišta s crkvicom. U ovoj su godini dovršeni radovi na južnom i istočnom zidu palasa. Izrađena je viseća skela nad ponorom s mjestimičnim oslanjanjem na stijenu, dograđivao se južni zid i spoj s istočnim zidom palasa. Zidni plašt na sjevernom i zapadnom zidu kule saniran je

s unutrašnje strane na mjestima gdje je bio nestabilan, naročito na pozicijama međukatnih konstrukcija.

Sanacija istočnog zida kule

Do kraja godine planira se sanacija istočnog zida kule. U unutrašnjosti palasa predviđeno je otkrivanje i demontaža urušenog kamenog stubišta te njegova i rekonstrukcija kamene luka neposredno ispod stepeništa. Predviđena je i konzervacija kruništa dogradnje na južnom zidu te njegova završna rekonstrukcija.

Kao prioritet u nastavku sanacije kaštela nameću-

Prethodnih godina saniran je 14-metarski istočni zid palasa

Ulomci renesansne gravirane keramike - prikaz anđela

Josip Višnjić: Pronađeni su ostaci vodospreme koja se već u 13.-14. stoljeću počela koristiti za sakupljanje kišnice

se oni dijelovi kompleksa koji su najugroženiji, odnosno kojima prijeti opasnost od oštećivanja ukoliko se ne krene u njihovu stabilizaciju. Prije svega odnosi se to na dijelove vanjskog dvorišta utvrde, a riječ je o pet metara visokim zidovima na čijim se kruništima naziru brojna napuknuća, osipanja zidne mase i veziva te deformacije u strukturi. Sve to ukazuje na ozbiljne statičke probleme koji izi-

skuju hitne sanacijske zahvate u cilju sprječavanja daljnjeg propadanja, ističe Karmen Medica iz resornog gradskog odjela.

Projektom troškovi za ovu godinu obuhvaćeni su upravo radovi na južnom segmentu zidna vanjskog dvorišta čime bi se također počeli stvarati preduvjeti za korištenje kaštela u turističke i edukativne svrhe. Zahvaljujući sredstvima Ministarstva

Radiokarbonska analiza za datiranje kaštela

Prethodnih godina u potpunosti je istražen prostor palasa kaštela, a pronađeni sitni arheološki nalazi pokazuju da je kaštel korišten od 11. do početka 17. stoljeća i u čitavom je tom višestoljetnom razdoblju u nekoliko navrata dograđivan i prilagođavan potrebama. Pored srednjovjekovnih nalaza pronađeni su i oni iz bronzanog doba što znači da je to područje bilo naseljeno već u prapovijesti.

Kaštel Petrapilosa u pisanim izvorima prvi se put vjerojatno spominje u 10. stoljeću pod nazivom Ruin (ruševina), no, kaže Višnjić, nikada nije čvrsto dokazano da je riječ o Petrapilosi. Tek će radiokarbonska analiza pronađenih uzoraka ugljena koja se planira napraviti sa sigurnošću moći odrediti vremensko razdoblje njegove izgradnje.

Za kaštel spominjan kao Ruin zapisi kažu da ga je patrijarh Rodald poklonio porečkoj crkvi. Obnovljen je 1285. godine pod vlašću akvileškog patrijarha, a potom je pod upravom Venecije. Dodijeljen je 1440. godine Nicolli Gravisiju iz Pirana u “vječni feud” koji se sastojao od 12 sela. Kaštel je izgorio početkom 17. stoljeća i premda nije obnovljen, život se u njemu nastavio do kraja 18. stoljeća.

kulture, Istarske županije te Regije Veneto koji prate projekt od samog početka, radovi se kontinuirano odvijaju te se već sada može početi razmišljati o načinima korištenja kaštela, a naručena je i prostorno-programska studija, odnosno idejno rješenje prezentacije, ističe Medica.

Lani je nastavljeno arheološko istraživanje u unutrašnjem dvorištu. “Pronađeni su ostaci vodospreme koja je se prilično rano, već u 13.-14. stoljeću počela koristiti za sakupljanje kišnice. Probna arheološka sonda otvorena je i u vanjskom dvorištu, a pronađeni ostaci zida ukazuju da je ono nekada bilo znatno manje pa se vremenom povećavalo do današnjeg obima”, kaže Josip Višnjić, voditelj arheoloških istraživanja na kaštelu, ujedno voditelj Odjela za kopnenu arheologiju Jursici koji djeluje pri Službi za arheološku baštinu Hrvatskog restoratorskog zavoda.